

10/12/86 α



Μιά σκηνή από το φιλμ «Ευτυχομένος και τυχερός», με τόν Σούζιν και τήν Λούνια Φεντισογιέβα, συντρόφο του σκηνοθέτη στην ζωή και στην τέχνη

Η έβδομη τέχνη Σούζιν, ο «λαϊκός» σκηνοθέτης που χάθηκε πρόωρα

Δημοφιλής στην Ρωσία
άγνωστος στο εξωτερικό

Στό διήγημα του Βασίλι Σούζιν «Κριτικοί», ένας γέρος χωρικός συγχύζεται τόσο από τη θλακεία ενός ήθοποιού της τηλεόρασης, που παριστάνει τόν Ξυλουργά, ώστε σπάει τήν συσκευή με μία κλοτσιά. Κι αυτό χαρακτηρίζει τήν πρακτική κριτική του Σούζιν που έδειχνε πάντα τήν απέχθειά του γιά τό πόσο ψευδτικά κι ιδεαλιστικά δείχνουν μερικοί τήν σκληρή ζωή τού αληθινού αγρότη, όπως τήν είχε γνωρίσει ο ίδιος από πρώτο χέρι.

Κι αυτό δείχνει ακόμη γιατί ενώ είχε τήν λαϊκή υποστήριξη στό έργο του, οι διανοούμενοι στάθηκαν επιφυλακτικοί μαζί του ή τό γιατί δέν περιλαμβάνεται ακόμη στό πάνθεο που έχουν στήσει οι Δυτικοί γιά τούς σημαντικότερους Σοβιετικούς καλλιτέχνες. Ο Σούζιν δέν υπήρξε ποτέ από τούς μεγάλους χειροκροτητές τού κόμματος (άν και ήταν πιστό μέλος του), ούτε και μυστικιστής. Οι Ιστορίες του και οι ταινίες του θγαίνουν μέσα από τήν υπέρτατη ενδοχώρα τής αγροτικής Ρωσίας, που εξαφανίστηκε από τήν σοβιετική κομμουάρ μετά τό τραύματα τής κολεκτιβοποίησης και τήν εκτέλεση τών κομμάτων στήν δεκαετία τού 1930.

Σήμερα, σάδεκα χρόνια μετά τόν πρώμο θάνατο τού Σούζιν, στήν Βρετανία παρουσιάζονται μερικές ταινίες του αναδρομικά και κυκλοφορούν κάποια βιβλία του σέ ώραία μετάφραση τής Νατάσας Γουόρντ και τού Ντέντριον Γίλφ. Τώρα που οι ταινίες του και τό βιβλίο του θα γίνουν περισσότερο γνωστά θα καταλάβουν ίσως μερικοί τι ήταν εκείνο που έκανε τόν Σούζιν λαϊκό ήρωα γιά αμέτρητους Σοβιετικούς και δύσκολη περίπτωση γιά τούς κριτικούς.

Η περίπτωση τού Σοβιετικού αυτού καλλιτέχνη και συγγραφέα δημιουργεί μερικά έρωτηματικά. Ήταν ένας ήθοποιός και σκηνοθέτης τού κινηματογράφου που ασχολιόταν με τήν λογοτεχνία; Ήταν ένας πολλά ύποχρηστος συγγραφέας που μαγεύτηκε από τό σινεμά; Λέγεται πως ο ίδιος προτιμούσε τήν δεύτερη έκδοχή, ίσως αντίπαρτα στα όπι τό βιβλίο του δέν αντιμετώπιζαν στήν σάοδρά, ακόμη κι όταν πέτυχαν έκδοτικά ή εμφανίζονταν σέ έγκυρες εφημερίδες.

ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΟ 1954

Γράφτηκε στήν σχολή κινηματογράφου τής Μόσχας σχεδόν κατά τύχη (ο ίδιος έλεγε ότι τό έκανε με τήν συμβουλή κάποιου περαστικού) τό 1954.

Στήν Αθήνα καί στήν Θεσσαλονίκη Δυσοίωννα φαινόμενα τής θεατρικής ζωής

Οι κρατικές σκηνές μας
καί οι ιδιωτικοί θίασοι

δύο εβδομάδες, τόν «Ασυλλόγιστο» τού Μολιέρου - παράσταση μέτρια - που συγκεντρώνει περίπου 150 θεατές τήν ημέρα. Η παράσταση αυτή ανέθηκε τό καλοκαίρι, στό πλαίσιο τών «Γιορτών Ανοιχτού Θεάτρου», δηλαδή δέν είναι χειμερινή παραγωγή. Στο «Υπόγειο» παίζεται τό φιλμ «Τά εαδέφια».

«Τά εαδέφια». Τό κουκλοθέατρο επαναλαμβάνει τό περσιινό του έργο. Γι' άργότερα προγραμματίζονται «Τά παιχνίδια τής τρέλας και τής φρονιμάδας» τού Θεοκτό, ή «Μικρή πόλη» τού Ουάλντερ και τρία (;) έργα τού Πιραντέλλο. Ας έλλισουμε ότι τού έρχεται καλή τύχη.

άλλη θεατρική προσπάθεια. Πραγματικά, φθάνουμε σχεδόν στό Χριστούγεννα και κανείς από τούς μικρότερους θιάσους, τούς επιχορηγούμενους συνήθως από τό δήμο και τό ύπουργείο πολιτισμού, δέν παρουσίασε καινούργιο έργο, μερικοί από τούς παλιούς δέν φέρνουν



Συμψη από τήν ταινία «Σαλόνικα», που παρουσιάζει τό ΚΘΒΕ, με τήν Λούνια Φεντισογιέβα και τόν Δημήτρη Βαζάνη.

Θεσσαλονίκη και άνομβρία

Δέν θα έλεγα πως στό Θεσσαλονίκη πηγαίνουν καλύτερα τό πράγματα. Εδώ, βέβαια, έχουμε ιδιαίτερα προβλήματα, αλλά προβλήματα που μόνουν άλυτα, δυστυχώς. Και που ή μη λύση τών προβλημάτων δείχνει άνεπαρκεία.

Μοιάζει, πρέπει ν' άρχισουμε από τό Κρατικό Θέατρο, που, στό ιαύτ τής γραφής είναι τό πλουσιότερο επιχορηγούμενο, αλλά, δυστυχώς και τό μόνο θέατρο που λειτουργεί στή Θεσσαλονίκη σέ μόνιμη βάση. Με τήν καινούργια του διεύθυνση, τό ΚΘΒΕ δημιούργησε όριόμενες προσδοκίες. Τό γραφείο τών δημοτικών σχέσεων έδειξε άναρωσιές

κό έργο «Σαλόνικα» σέ μία τουλάχιστον εύπρεπή παράσταση. Συγκεντρώνει καθημερινά κάπου 130 θεατές, αυτό όμως λόγω έλλειψως περισσότερου χώρου.

Ιδού, λοιπόν: ή δεύτερη κρατική σκηνή τής χώρας συγκεντρώνει κάπου 300 ανθρώπους τήν ημέρα γιά νά δούν τς δύο παραστάσεις τού - άριμης, θέλουμε, πού δέν έμπνεί καμία αίσιοδοξία, άν σκεπτεί κανείς πως ζούμε σέ μία πόλη ενός έκτακτου μισθού κατοίκων και πως ουσιαστικά υπάρχει μόνο άλλο ένα θέατρο που λειτουργεί, μέ άδειακό θίασο αυτό. Αναμένεται ή συνέχεια: σέ λίγες μέρες θ' άνασταθεί ή «Πενθέλινα» τού Κλάϊστο στήν κεντρική σκηνή και ή επαναλαμβάνει στό άμεσο μέλ-

Ν' άναρωσιούμε-ότι ή νέα διεύθυνση άντιμετωπίζει μεγάλο οικονομικό πρόβλημα, μία και έχει κληρονομήσει ένα οικονομικό έλλειμμα που κυμαίνεται μεταξύ 100 και 200 έκτακτουμίσθων δραχμών. Εται δέν έχει, ίσως, τί δυνατότητα νά αναπτύξει τήν δραστηριότητα που θά ήθελε. Ας περιμένουμε, λοιπόν, μήπως και ή άπαισιοδοξία διαλυθεί.

Τά κλειστά θέατρα

Εκείνο, όμως, που άποτελεί όχι ευχάριστο, έπίσης, φαινόμενο γιά τήν θεατρική ζωή τής Θεσσαλονίκης είναι

κάθόλου και κάποιοι επαναλαμβανόμενοι τό καλοκαίρι τούς έργο.

Και δώ άκριβώς πρέπει νά έπισημάνουμε ένα μειονέκτημα τών θεατρικών δυνάμεων τής Θεσσαλονίκης. Συγκεκριμένα, οι θεατρικές δυνάμεις τής Θεσσαλονίκης, οι ντόπιοι καλλιτέχνες δίνουν τήν εντύπωση ότι δέν μπορούν νά κάνουν τίποτε χωρίς επιχορήγηση. Κάποτε, στό παρελθόν, δέν ύπήρχαν ήθοποιοί οι ντόπιοι, τουλάχιστον τόσοι και τέτοιοι που νά μπορούν νά συγκροτήσουν αξιόλογο κόσμο (παρ' όλ' αυτό είχαν γίνει κάποτε θορραλές προσπάθειες) - σήμερα όμως ή Θεσσαλονίκη διαθέτει ένα καλό θεατρικό δυναμικό, σέ ήθοποιούς κυρίως, αλλά και σκηνοθέτες και σκηνογρά-

φαστούν στίς δυνάμεις τούς και τς ικανότητες τούς, και νά εργαστούν πάνω σέ καθαρά επαγγελματική και μόνιμη βάση, χωρίς νά περιμένουν τς δημοτικές ή κρατικές επιχορηγήσεις. Καθοδεχόμενες θά ήταν κι αυτές, αλλά νά μην άποτελούσαν τό μοναδικό στήριγμα ή κίνητρο γιά θεατρική δραστηριότητα, όπως, δυστυχώς, άποδεικνύεται ότι γίνεται τώρα.

Σ' αυτόν τόν τομέα ή Αθήνα είναι πιά τολμηρή. Πολλές ιδιωτικές πρωτοβουλίες, πολλά καινούργια σχήματα ξεκινούν τόν άγώνα τους και μερικά πετυχαίνουν, ενώ ή έκείνα που άποτυχαίνουν δέν διακόζουν νά κάνουν τήν έπόμενη προσπάθειά τους. Φυσικά, εκεί υπάρχουν μερικά άδαντάζ, όπως γιά παράδειγμα ή μεγάλη προβολή από τό μέσα ενημέρωσης, ή δουλειά στήν τηλεόραση, στό ραδιόφωνο και στόν κινηματογράφο, που εξασφαλίζει και φήμη, αλλά και μεροκάματο, έτσι που νά μπορούν οι ήθοποιοί ν' άνταπεξέλθουν σέ οικονομικές δυσκολίες τής θεατρικής τους δουλειάς. Αλλά υπάρχουν και πενήνινα θίασοι, ενώ εδώ μιλάμε γιά έναν ή δύο.

Οι κλειστές αίθουσες

Χαρακτηριστικό σημάδι τής θεατρικής μας ύποτονικότητας είναι τό ότι πολλές αίθουσες θεατρικές μένουν κλειστές.

Η αίθουσα τού «Άνετον» έφέτος δέν λειτουργήσει. Τό ίδιο και ή αίθουσα τού «Αδωνι». Πού παλιότερα δούλευαν εκεί ή Ρούλα Πατεράκη και οι συνεργάτες της. Αλλά υπάρχουν κι άλλες αίθουσες κλειστές.

Και πριν τελειώσουμε, θά έπρεπε νά πούμε πως τόν καιρό αυτό αίρεται και ένα άλλο έρωτηματικό στόν άέρα: τί θά κάνει ή νέα δημοτική όρχη στόν τομέα τού θεάτρου; Είναι γνωστό πιά ότι ο νέος δήμαρχος, ό κ. Κουβέλης, παραλαμβάνει κι αυτός ένα χρέος μεγάλο. Αυτό σημαίνει ότι θά υπάρξει κάποια περισυλλογή στό οικονομικό. Από τήν άλλη μεριά ο νέος δήμαρχος έχει έμπνευση στό παρελθόν διάφορα φαινόμενα τής πολιτιστικής ζωής τού δήμου. Αυτό προσωρινά άλλαγες. Ποιες θά είναι αυτές, πόσες και σέ ποιούς τομείς;

Η θεατρική μας ζωή, όπως γίνεται φανερά καθημερινά, δέν θαδίζει σέ δρόμο στρωμένο με ρόδα. Ίσως δέν φροντισίαι όλα μας νά φυτέψουμε εγκαίρως τς τριτοπαυλίες. Ήστιάς, κάποτε θά πρέπει νά δούμε τό πράγμα σέ πιά ρεαλιστική και σωστή βάση ώστε νά θούμε από τήν μεριάτρία, που, άτυχώς, χαρακτηρίζει γενικότερα τήν ζωή μας και τήν έργα μας. Ίσως πρέπει νά δουλέ-



Μαρούλας Κλιάρη:
«Ο κόσμος βαρύνεται
νά διαβάσει θλιβε-
ρές ιστορίες»

Υπάρχει στήν Ελλάδα ρατσισμός; Η συγγραφέας τού πρωτότυπου αυτού βιβλίου άπάντα καταφατικά, παρουσιάζοντας μία πραγματική ιστορία που διαδραματίστηκε κοντά στό Τρίκαλα πέριο. Τό βιβλίο χωρίζεται σέ δύο μέρη. Στο πρώτο μία μικρή ταιγγόνα διηγείται μέ όπλοικό ύφος, αλλά και παιδική ευσίασθήση, γιά όσα συνέβησαν σ' αυτήν και τούς δικούς της, στόν πρόχειρο συνοικισμό τούς. Στο δεύτερο μέρος ή συγγραφέας καταγράφει τς προσωπικές της έμπειρίες στόν συνοικισμό αυτό και συνοδεύει τό κείμενό της μέ αδιώφωστες φωτογραφίες. Η ιστορία που έκθέτει οδηγεί στό συμπέρασμα πως οι φυλετικές διακρίσεις υπάρχουν και στή χώρα μας. Τό βιβλίο δέν είναι ούτε μυθιστόρημα, ούτε ρεπορτάζ. Εκθέτει μία αληθινή ιστορία, που συγκινεί μέ τήν αλήθειά της. (Εκδόσεις «Κέδρος»).

Φίλιπ Ντίκιν
«Τά τρία στίγματα
τού Πάλλερ Ελντρινς»

Τό βιβλίο αυτό θεωρείται πιά κλασικό «ψυχεδελικό» μυθιστόρημα και ένα από τά καλύτερα τού συγγραφέα του, που έχει στό έρηνργητικό του πάνω από τρεις δεκάδες βιβλία. Τό παρόλογο και τό φανταστικό, δεμένα με μία αυστηρή άρηγματοική μέθοδο, χρησιμοποιούνται μέ μαστοριά κι ό Ντίκιν, συγγραφέας επιστημονικής φαντασίας, δίνει μία αίσθηση πραγματικού, που πιά καθαρά από πολλούς ρεαλιστές συγγραφείς. Μυθιστόρημα μέ συναρπαστικές στιγμές, ώραιο στήν άφήγησή του, «Τά τρία στίγματα» μιλούν γιά τήν άναζήτηση σκοπού, γιά τόν έρωτα, γιά τς άνθρώπινες σχέσεις, γιά έπίβουση μέσα σ' έναν σχιζοφρενικό κόσμο, άρισκό γιά τό άνθρώπινο γένος. Η μετάφραση είναι τής Ρένας Χάτχουτ (Εκδόσεις «Άρς Λόγκικ»).

Ρόμαν Τζάκομπσον
«Τά μεγάλα θέματα
τής γλωσσολογίας»

Ενα πολύ σημαντικό βιβλίο πάνω στήν γλωσσολογία, γραμμένο από έναν διάσημο έπιστημονικό τού κλάδου αυτού, μεταφρασμένο από τόν καθηγητή Δημήτρη Σωτηροπούλου, που έχει γράψει πιά καταπονητική εισαγωγή γιά τόν Τζάκομπσον και τήν έξέλεση τής γλωσσολογίας γενικότερα. Τό βιβλίο περιλαμβάνει έπίσης πλούσια βιβλιογραφία και διαφωτισμός θά ενδιόφερει τούς έπιστημονες (Εκδόσεις «Θεσσαλική Εστία»).

Σίμων ντέ Μπωβουάρ
«Η μεγάλη πορεία»

Τό άγκώδες βιβλίο της Μπωβουάρ φέρει και τόν υπότιτλο «Απόκλιμα τής Κίνας» και περιλαμβάνει τς έντυπώσεις τής Γαλλίδας συγγραφέως από ένα ταξίδι της στήν Κίνα. Η ίδια έχει γράψει γιά τό βιβλίο της αίσια: «Τό βιβλίο αυτό δέν είναι ρεπορτάζ, αλά τς άναζητήσεις άναρωσιών

κατά τύχη (ο ίδιος έλεγε ότι τό έκανε με την συμβουλή κάποιου περσιστικού) τό 1954.

Αυτό βοήθησε και την καριέρα του σάν συγγραφέα. Ο Μιχαήλ Ρόμ ενθάρρυνε τούς σπουδαστές του να αναπτύξουν τις ακηνοθετικές τους ιδέες με την πρόζα, κατά την παράδοση των φημισμένων αναλυσών του Αϊζενστάιν για την «κινηματική» στην λογοτεχνία. Αποτέλεσμα αυτό ήταν να ανακαλύψει ο Σουζίν ότι διέθετε ένα χάρισμα και η πλούσια εμπειρία που είχε από την ζωή πριν φτάσει στην Μόσχα -σάν όργατης, έργατης, ναύτης, δάσκαλος νυχτερινού σχολείου- του πρόσφερε πλούσιο υλικό. Τέσσερα χρόνια αργότερα άπρσοδοκητα έγινε στήρ, όταν ένας από τούς πιο ικανούς νέους ακηνοθέτες της μέτα - σταλινικής εποχής, ο Κούτσειβ, τόν χρησιμοποιήσε σάν πρωταγωνιστή στην ταινία «Οι δύο φίλοι».

Αυτή ήταν η πρώτη από τις 17 εμφανίσεις του σέ ταινίες, από τις όποιες μόνον δύο νωρίστηκαν από τόν ίδιο, την «Εύτυχισμένους και τυχερούς» και τό «Κόκκινο δέντρο με τίς χιονόμπαλες». Νά σημειωθεί ότι ο Σουζίν εξέλιχθηκε άρκετά και δέν έπαψε μόνο ρόλους χωρικού, πράγμα που άποδεικνύεται και από τό φίλμ τού Γερσάμοβ «Δημοσιογράφος», τού 1967.

Ισως η μεγαλύτερη ελφεινεία της σύνταξης και έκρηκτικής καριέρας τού Σουζίν στήθηκε τό ότι, ενώ υπήρθε ύποστηρικτής τών ξεχασμένων αξιών του χωριού σέ μία όλο και πιο δυτικοποιημένη εποχή, ένιωθε σιγά - σιγά να άποκόβεται και από τό δίο. Όπως έγραψε πρόσφατα ο Γερτσουσένκο: «Ανάμεσα στους διανοούμενους ένιωθε όργατης, κι ανάμεσα στους ανθρώπους τού λαού ένιωθε διανοούμενος. Και τό δύο ήταν έπιιδουν. Ωστόσο, άπέφυγε να τό άραιοποιεί και τό δίο».

Όπως καιό Γισσένιν, ό «χωριότης ποιητής» της δεκαετίας τού 1920 και ό νεώτερος ήθοποιος - τραγουδιστής Βισότσκι, μιλούσε μία λαϊκή και κατανοητή γλώσσα, όπαλλαγμένη από μπερδέματα και μιλάρισμα για πράγματα που έκαστοιμύρια άνθρωποι τό ένιωθαν σάν δικά τους. Και χρησιμοποιούσε την έπικειναιόμενη φημη του για να έκταρστέσει έναντίον της μισό της «άγροτικής κουλτούρας» με την όποια ήθελαν να τόν ταυτίσουν οι κριτικοί. Πολλά από όλα αυτά τό άπέριπτε σάν αίσθησιμους μετέρας διαλογής, που ξεγελούσαν τις μάδες.

ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ

Οι πέντε ταινίες που ακηνοθέτησε είναι έμπνευσμένες από τις ίδιες άπόψεις και τις ίδιες άμφιβολίες που έρρισκε κανείς σάν γραφτά του.

Οι πρώτες έντυπώσεις, ειδικά εκείνων που έβρουν μόνο την παράδοση τού σοβιετικού καλλιτεχνικού δημοκρατοράφου, μπορεί νά είναι άπογοητευτικές. Τό έργο τού Σουζίν έχουν μία σχεδόν πρωτόγνωτη άμεσότητα. Μικρές έλλειπτικές ακηνές άνεκοδοτολογικού χιούμορ δίνονται έναλλάξ με ακηνές πάθους, με μία άπλή άφήγηση που τις συνδέει και με συχνή χρήση τού ζούμ. Εκείνο που λείπει για τούς δυτικούς θεατές είναι η αντίδραση τού Σουζίν κατά της δοκιμολικής άπάθειας τών ανθρώπων τού κολχόζ. Οι χωρικοί του είναι όργισμένοι, τρελοί και συχνά δυσασπρησμένοι με τόν κόσμο τους. Πολλές φορές όδγνουνται...μέχρι την ύπερβολή, από ένα ένστικτο έλευθερίας. Τά πρόσωπα τού Σουζίν μοιάζουν νά άναζητούν συνεχώς μία «γορητή της ψυχής», όπως τήν διατυπώνει ό κλέφτης στή φίλμ «Τό κόκκινο δέντρο με τίς χιονόμπαλες». Όμως η έλευθερία αυτή μπορεί να είναι μόνο προσωρινή ή φανταστική - όσο κρατάει ένα νυχτερινό μεθύσι ή ένα ταξίδι στην μεγάλη πόλη.

Στην ταινία που άναφέρθηκε και που γυρίστηκε τό 1974 με σενάριο και ακηνοθεσία τού Σουζίν, ο ίδιος ύποδεικνύει έναν πρώην φυλακισμένο που θέλει με πάθος νά έναναρχισέ μία καινούρια ζωή στην έπαρχια, μαζί με την συγκρατούμενη του, που τήν ύποδεικνύει η σύζυγος τού Σουζίν, Λούντα Φεντσούγιεβα. Ο Σουζίν γύρισε, όμως, και άλλες καλές ταινίες, όπως τά «Εύτυχισμένους και τυχερούς», τό 1973 και προηγουμένως, τό 1971 τό «Περιεργόι άνθρωποι». Τό δεύτερο από τά φίλμ αυτά διερευνά την φαντασία τού χωριού σέ τρία διαφορετικο έπεισόδια.

Τό «Εύτυχισμένους και τυχερούς» είναι τό μόνο σισιόδοξο φίλμ τού Σουζίν και άποτελεί μία άνεισηψη άλληγορία της δικής του μετέδρασης από τό χωριό στην πόλη. Γενικότερα μπορεί νά πει κανείς ότι οι ταινίες τού Βασίλι Σουζίν φτάνουν να δώσουν στοιχεία της ρωσικής εμπειρίας που λγαίι συμπατριώτες του παρουσιάζουν μετά τό 1920. Και είναι κρίμα που ό αείδιόλογος αυτός δημιουργός, στήν κινηματογράφω και στην πεζογραφία, της Σοβιετικής Ένωσης δέν είναι καθόλου γνωστος στή έλληνική κοινή.

Η έΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Γιώργου Ιωάννου

Τό όνειρο που θά 'ρθεί

Δέν έχει πάλι ύπνο οι άκούει τό ρεμπέτικα και τό σκυλιά που άγαπάνε τούς μεθυσμένους. Έκλεισε οι ά μπακάλης που πουλάει κρασί. Στά σπία περιμένουν οι γυναίκες. Τό τραινό πέρσσε σφυρίζοντας ό τελευταίος ορισμός.

Τ' όνειρο που θά 'ρθεί κι άπάνε τή φαντασία: Λιθογραφίες της Γενόβφας, μυρωδιές, κρασί στή δρόμο της καρδιάς που τρέχει μες στην κούραση. Σουνά παιδιά που πήρε ό ύπνος με τά ρούχα τους, καθώς πέρμεναν τά ήθημα τού γυρισμού του. Και δύο μεγάλα μάτια, μάτια ύπομνησις, μες στή σκοτάδι.

με την καινούργια του ύπνοσση. τό ΚΘΒΕ δημιούργησε όρισμένες προσδοκίες. Τό γραφείο των δημοσίων σχέσεων έκδίδει άνακοινώσεις (καλά κάνει) όπου άναφέρει μία δραστηριότητα έντου. Λέει άλήθεια:

Λοιπόν, τό ΚΘΒΕ παρουσιάζει στην κεντρική του ακηνή, έδώ και

αναμένεται η συνέχεια: σε λίγες μέρες θ' άνακοσθεί ή «Πενθεσλίνα» τού Κλάιστ στήν κεντρική ακηνή και θά έποαναληφθούν σάν άμεσο μέλλον δύο έργα της περσινής χρονιάς τού «Υπερώ» δηλαδή «Τά τέσσερα πόδια τού τραπέζιου» τού Καμπανέλλι και τό έπίσης έλληνικό

Λει όχι ευχαριστο, έπίσης, φαινόμενο για την θεατρική ζωή της Θεσσαλονίκης είναι τό ότι - με έξαιρηση τίς παιδικές ακηνές που γεννιούνται συνεχώς, αλλά άνεξέλεγκτα - δέν ύπάρχει καμιά

πρσοπαίσεις - σήμερα όμως η Θεσσαλονίκη διαθέτει ένα καλό θεατρικό δυναμικό, σέ ήθοποιους κυρίως, αλλά και ακηνοθέτες και ακηνογράφους και μουσικούς. Άπό μπουρούς, ίσως, άν ύπρχε αύτοπεπώθηση και τόλημ, να δημιουργηθούν ένα ή και δύο θεατρικά συγκροτήματα, που να

στη ύοση ώστε να όοσμε από την μετρίτητα, που, άτυχώς, χαρακτηρίζει γενικότερα την ζωή μας και την έποχή μας. Ισως πρέπει νά δουλέψουμε περισσότερο, με σοβαρότητα και περιουλογη, όσο είναι ακόμη καιρός.

ΝΙΚΟΣ ΜΙΑΚΟΛΑΣ

Ενας Αμερικανός συγγραφέας Ούίλιαμ Φώκνερ, άναζητώντας τό χαμένο παρελθόν τού νότου

Δημιουργός τού δικού του κόσμου μεταξύ άλήθειας και φαντασίας

ειπώθηκε. «Ο Φώκνερ ήταν ό μόνος ιδιοκτήτης της» και που άποτελεσε τό χώρο που έκπάρζει τή μυθολογία τού Νότου, όπως τή διαμόρφωσε ό συγγραφέας.

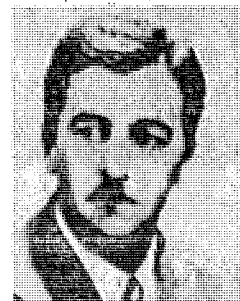
Έχει γράψει έννιά βιβλία που άναφέρονται σ' αυτόν τόν τόπο, τή Γιοναπατόουσα Κάουντι, άρχίζοντας τό 1929 με τό «Σαρτόρις» προχωρώντας με τό «Βουή και πάθος», κατόπιν τό «Καθώς πέθανε» - 1930 - τό «Ιερό», τό 1931, τό «Αύτοσυστάσιμο φώς», τό 1932, τό «Αβεσσαλόν, Αβεσσαλόν», τό 1936, και άλλα βιβλία, μερικά με διηγήματα, όπως τό περίφημο «Πορεύου, Μωσού», τό 1942. Ο κόσμος στήν όρχή δίστασε μπροστά στή δύσκολη γράφω τού Φώκνερ, όμως σιγά - σιγά τόν δέχτηκε και τόν θαύμασε. Τό 1945 και τό δεκαεπτά βιβλία του ήταν έξαντλημένα και δέν έβρισκονταν ούτε στή μαγαζάκια μεταχειρισμένων βιβλίων.

Τό μυθικό του βασιλείο

Στό μυθικό βασίλειο τού Φώκνερ, στή Γιοναπατόουσα Κάουντι, κατοικούν μαγαζάτορες και έπαγγελματίες και έπιστήμονες στην πόλη, άλλα γεωργοί και έμολοκόποι στήν ύπαιθρο.

Τά μόνο τους προϊόντα είναι τό μπαμπού και λίγα άγρωτικά. Μερικοί από αυτούς ζουν σέ λίγο, σέ σύγκριση με άλλους, ό Φώκνερ βάσιος τό έργο του σ' ένα θυμώτο για τόν τόπο του, σ' όσα άκούει από παιδί, σέ όσα αισθανόταν γύρω από αυτόν τόν κόσμο. Τά αισθήματα τού έδωσαν ζωή σέ κείνες τίς ιστορίες και τά πρόσωπα τους έπέλεσαν τό συνθησιμένα μέτρα, έγιναν ήρωικά ή δαιμονισμένα, και έστησαν έναν κόσμο όλόκληρο, τή μυθική περίοχη Γιοναπατόουσα, μία έπινόηση τού Φώκνερ, μία έπαρχία που, όπως

στορήματα ή σέ διηγήματα, μερικές φορές άλλάνοντας βασικά χαρακτηριστικά τους. Τό γεγονός αυτό, καθώς και ή δύσκολη γράφω τού Φώκνερ, με τίς μακρές περιόδους, με τό άνοιγμα άτέλειωτων παρενθέσεων, με τό ποιητικό ύφος, όδηγούν σέ μίαν αίσθηση ασάφειας. Ο ίδιος ό Φώκνερ ποτέ δέν



Ο Φώκνερ στήν έποχή τών έπιτυχιών του.

νοιάστηκε να δώσει έξηγήσεις. Άπέναντι στό κοινό κρατούσε μία περίεργη σάση, που μοιάζει με ύπερποητική άδιαφορία, μά που στήν πραγματικότητα ήταν ένα μίγμα δυσπιστίας και άγνοιας για τό άν ύπρχε κοινό του.

Δέν έδινε ποτέ στοιχεία για τόν έαυτό του, ούτε και νοιάζόταν να διορθώνει άνακριβείες ή παλιά άρχοντικά, που ύπρχαν στις φωτείες, ή πίο πολλοί όμως σέ εύλινα όγρότσπιτα ή και καλυθία της κακής ώρας. Οι πίο πολλοί κάτοικοι αυτού τού τόπου, μαυροί ή άσπροι, πρωτεύουσάιν ή άγρότες, άρχοντες ή άπατεώνας, έχουν παίζει τά ρόλο τους σέ κάποια ιστορία τού Φώκνερ ή και σέ πίοσ όποιους. Γιατί ένα από τά χαρακτηριστικά τού συγγραφέα αυτού είναι να παρουσιάζει πρόσωπα τού ενός βιβλίου σέ άλλο, σέ μυθι-

του: «Νομίζω πως άρκετά πράγματα τά έγραψα και τά έστειλα να τυπωθούν χωρίς να έχω ύνείληπτοισσει πως θά τά διαβάσουν ζένοι άνθρωποι». Ετσι, δέν λείπουν κάποιος που λένε πως ό Φώκνερ, τουλάχιστον στή πρώτα έργα του, δέν συνέθετε ιστορίες για τό κοινό, αλλά τις διηγόταν στήν έαυτό του - σάν ένα μοναχικό παιδί που έθισκεται στή δική του φανταστική κόσμο, αλλά και σάν ιδιοφυή συγγραφέας.

Οι άνθρωποι των βιβλίων του

Γιά τά βιβλία τού Φώκνερ θά μπορούσε νά βρει κανείς πολλές άντιστοιχίες. Από άποψη γραφής, ό συγγραφέας τού «Ιερού» θυμίζει τόν Τζέις, άλλα σίγουρα προύποθετεί όλη την πεζογραφία τού αιώνα (άκόμη και τόν Προύστ) και άρκετούς άλλους συγγραφείς, κυρίως της πατρίδας του.

Από τήν άλλη μεριά, όπως ό Μπαλζάκ είχε χωρίσει τό έργο του σέ «ακηνές από τήν παριανή ζωή» και «ακηνές από τήν ιδιωτική ζωή», ό Φώκνερ χωρίζει έκ τών πραγμάτων τό έργο του σέ κύκλους, με έσση τούς ήρωές του. Θά μπορούσε νά διακρίνει κανείς έναν κύκλο βιβλίων που άναφέρονται στούς παλιούς άρχοντες και τόν ένεσάτο τους, έναν άλλο άφιερωμένο στούς μαύρους, τρίτον για τούς έρμυρόβητους και τέταρτον για τούς φτωχούς.

Ενας άλλος τρόπος θά ήταν νά δει κανείς τίς οικογένειες που παρουσιάζει, τούς Σαρτόρις και τούς Κάμπσον, τούς Μάξ Κάουλι και τούς Σόνς, τού Ρότκλιφ και τούς Μπουντρν και άλλους. Όλες αυτές οι οικογένειες και οι ιστορίες τους (ή οι θρύλοι τους) δένονται μεταξύ τους και όργανώνουν τή συνολική ιστορία της Γιοναπατόουσα, τήν ιστορία της ίδιες ζώνουσας κοινω-

Γιαστίν Λερού: «Στοιχένοντες Ώση»

Συγγραφέας από τούς πιο δημοφιλείς παλιότερα ά Λερού (τόν θαύμαζε και ό Κοκτώ) διαθέτει ένα προσωπικό ύφος που από τή μία μεριά χρησιμοποιεί όλα τά άπαράτητα για μία άστυνομική περιπέτεια στοιχεία, από τήν άλλη τά άναίρει σταδιακά και δέχεται την γκάμα τών δυνατοτήτων στην καλύτερη ποιότητα τέχνης τού λόγου. Ετσι μπορεί και έκπλησσει τόν άναγνώστη, που παράλληλα συνηθισσάται από τις σεξιδιές των βιβλίων του. Στην «Στοιχειωμένη θεία» ό Γιαστίν Λερού μιλάει για τρέψ άνεξήγηστος θανάτους που συμβαίνουν σέ μικρό χρονικό διάστημα. Τρεις ύποψηφιοι άκαδημαϊκοί πέφτουν νεκροί, καθώς εκπνώνουν τόν λόγο τους στή γαλλική άκαδημία. Πρόκειται για τρογική σύμπτωση ή γιά όργανωμένο έγκλημα; Η κοινή γνώμη και ή άστυνομία έβρισκονται σέ δύσκολη θέση, μία και οι Ιστορικόςκίες άποφασίζουν ότι οι αιτίες τών θανάτων είναι φυσολογικές. Ο συγγραφέας βάζει μέσο στή μυθιστορία του πολλά και ένδιαφέροντα στοιχεία, μεριό γοητευτικά, με μία έρκεπτή δόση φαντασίας, και ύποχρώνει τόν άναγνώστη νά θέσει σέ κίνηση τό μυαλό του και τήν διάσωση του, σέ άναζήτηση της λύσης τού μυστηρίου. Η μετάφραση τού βιβλίου έγινε από τήν Σταυρούλα Παναγιωτόκη. (Εκδόσεις «Νέα Σύνορα»).

Δύο ποιητικές συλλογές

Έχουν πολλές συγγένειες οι ποιητικές συλλογές «Χειροκρότη αίσθησων» ή άναστροφής ένδυμένων βράσων» της Άλένας Ζαχαριάδου και «Κύκλωμα συνασθηματικών νευρώσεων» ή τό έλασπρότικό άνάγλυφης ήσδυσθειας», τού Γεωργίου Μπόρμπα. Πέρα από τήν όμοιοτητα της δομής τών δύο τίτλων, εύκολα διαπιστώνεται κανείς ότι και οι δύο ποιητές κινούνται στή χώρο του σουρεαλισμού, χρησιμοποιώντας ζυφότερο σοννησιβιστές λέξεις (κρινόσποθο, όρημάτων, τρύφες, θάσμος, ίσθημα κ.ά.), προσπαθώντας να έκπάρσουν πρωτότυπα έμπειρίες της σύγχρονης ζωής, μάς άλλοπαρόσας την πραγματικότητα που μες περιβάλλει. Η άνάγνωση των δύο συλλογών έπιβεβαιώνει ότι όκόμα και σήμερα ή άνάγνωση της σουρεαλιστικής ποίησης παραμένει προάβληματική.